

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2004

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2004 FRÅN FOU ÄLDRE I SÖRMLAND	3
INLEDNING	3
<i>Verksamhetsidé</i>	3
<i>Strategi</i>	3
UTVECKLINGEN UNDER ÅR 2004	4
<i>Aktiviteter</i>	4
<i>Samarbete</i>	5
<i>Vetenskaplig kompetens</i>	5
<i>Finansiering</i>	5
ORGANISATION OCH ORGANISERING	5
PERSONAL	5
PROJEKT	6
<i>Pågående projekt:</i>	6
<i>Under året avslutade projekt:</i>	7
<i>Planerade projekt:</i>	7
AKTIVITETER.....	8
UTGIVNA RAPPORTER/MEDDELANDEN ELLER ANNAN SKRIFTLIG DOKUMENTATION.....	8
EFFEKTER AV FOU-CENTRETS VERKSAMHET.....	9
AKTUELLA UTVECKLINGSOMRÅDEN	9
KUNSKAPSFÖRMEDLING OCH SPRIDNING	9
NÄTVERK OCH SAMARBETSPARTNERS	9
KONTAKTER MED HÖGSKOLA/UNIVERSITET	10
UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	10
EKONOMISK REDOVISNING.....	10
SPECIFIKA VILLKOR ENLIGT BESLUTET OM ETABLERINGSSTÖD.....	10
EN SAMMANFATTANDE REFLEKTION ÖVER DET GÅNGNA VERKSAMHETSÅRET OCH ÖVER HELA STIMULANSBIDRAGSPERIODEN.	11
PLANERAD VERKSAMHET 2005.....	11
FOU-CENTRETS VERKSAMHET OCH ETABLERING PÅ LÄNGRE SIKT	11
<i>Aktivitetslista 2004 Bilaga 1</i>	13
<i>Resultaträkning 2002-2004 Bilaga 2</i>	14

Verksamhetsberättelse 2004 från FoU Äldre i Sörmland

Styrelsen för FoU Äldre i Sörmland avlämnar härmed verksamhetsberättelse för år 2004, tillika slutrapport till Socialstyrelsen för projektåren 2002-2004.

Inledning

Verksamhetsidé

FoU Äldre i Sörmland vill vara en länsövergripande resurs för kommunernas och landstingets äldreverksamheter och bidra till en kompetens- och kunskapsutveckling för de anställda. FoU Äldre i Sörmland vill stödja och stimulera anställda att ta initiativ till olika former av forsknings- och utvecklingsarbeten inom äldrevård och äldresjukvård. FoU Äldre vill särskilt uppmuntra till forsknings- och utvecklingsarbeten som handlar om samverkan mellan olika huvudmän och personalgrupper, om kvalitetsfrågor och om äldres inflytande i vård- och omsorgsverksamheter.

FoU Äldre i Sörmland använder följande definition på FoU:

”FoU är en förkortning av begreppsparet *forskning och utveckling* där

- ”F” står för *forskning* och innebär ett systematiskt sökande efter ny kunskap med krav på vetenskaplighet i metod och tillvägagångssätt
- ”U” står för *utveckling* och innebär ett systematiskt och metodiskt bedrivet arbete i syfte att praktiskt utveckla och förbättra verksamheter.

FoU Äldre i Sörmland vill betona mellanledet ”och” i begreppsparet. Det betyder att vi ser som vår främsta uppgift att utgöra en brygga mellan forskning och utveckling och att främja olika former av kopplingar mellan teori och praktik, reflektion och handling. FoU Äldre i Sörmland stödjer projekt som kan ha olika grad av forsknings- och utvecklingsinriktning. Det gemensamma är att man i projektverksamheten eftersträvar dialog och utbyte mellan forskning och praktik. På så sätt vill FoU Äldre i Sörmland medverka till att skapa lärande organisationer och en kvalitetsutveckling inom länets äldreverksamheter.”

Strategi

FoU Äldre i Sörmland arbetar utifrån denna verksamhetsidé med en fyrdelad FoU-strategi:

- 1) att skapa möjligheter för olika former av kunskaps- och erfarenhetsutbyte
- 2) att tillhandahålla handledning och ge metodstöd
- 3) att ge ekonomiskt stöd till forsknings- och utvecklingsarbeten
- 4) att ta initiativ till länsövergripande FoU-projekt.

1) Möjligheter för olika former av kunskaps- och erfarenhetsutbyte

Olika mötesplatser anordnas för att främja såväl möten mellan anställda – inom olika organisationer och från olika håll i länet – som möten mellan forskare och praktiker. Med forskare avses både forskare från regionens egen högskola, Mälardalens Högskola (MdH), och forskare från andra högskolor och universitet.

Den vanligaste formen av mötesplats har under året varit FoU Café. Dess syfte är att vara ett tillfälle där något aktuellt ämne presenteras och möjlighet ges till en stunds eftertanke och diskussion över en kopp kaffe.

Andra former för kunskaps- och erfarenhetsutbyte är seminarier, föreläsningar, nyhetsbrevet FoU Bladet, samt FoU Äldre i Sörmlands egen hemsida.

2) Handledning och metodstöd

Ett annat sätt att stödja kunskapsutvecklingen är att erbjuda stöd till olika projekt och aktiviteter som planeras/startas i kommunernas och landstingets verksamheter. FoU Äldre i

Sörmland erbjuder handledning och att ge metodstöd i arbetet, bland annat genom FoU Äldre i Sörmlands egen FoU-handledare, med.dr. Harriet Berthold. Kursen "Ta steget – en introduktionskurs i FoU-arbete" ger gruppdeltagarna stöd att formulera och utveckla tankar kring ett projekt eller kring ett utvecklingsarbete. På detta sätt tillgodoses det lokalt förankrade och praktisknära perspektivet.

3) Ekonomiskt stöd

För att stimulera anställda att vilja gå in i FoU-projekt finns möjligheten att ansöka om visst ekonomiskt stöd till projekt. Många anställda driver utvecklingsarbete parallellt med ordinarie arbete. Det kan innebära att grundarbete, t.ex. dokumentation, analys eller utvärdering, blir lidande. Genom FoU Äldre i Sörmland erbjuds möjlighet att ansöka om medel för att kunna frikopplas från ordinarie arbete under en viss tid.

4) Initiativ till egna FoU-projekt.

FoU Äldre i Sörmlands styrelse har en bred kompetens och erfarenhet. För att tillvarata den kan styrelsen även initiera egna länsövergripande FoU-projekt. Under året har ett länsövergripande projekt "Äldre och Läkemedel – implementering av kvalitetsindikatorer för läkemedelsanvändning" startat.

Utvecklingen under år 2004

Året som gått har inneburit ett fortsatt arbete med att göra FoU-verksamheten känd och få den förankrad som en regional resurs. Därmed fortsätter den långsiktiga process det innebär att bygga upp en regional FoU-enhet.

Aktiviteter

Verksamheten vid FoU Äldre i Sörmland har följt den ovan nämnda strategin för arbetet och nedanstående verksamhetsplan för 2004. Det innebär att vi har satsat mycket på information och förmedling av forsknings- och utvecklingsresultat inom äldreområdet, samt givit stöd åt lokala projekt. Dessutom har vi under året initierat ett länsövergripande projekt kring "Äldre och Läkemedel". Syftet med det projektet är att initiera metoder/arbetsätt runt om i länet för att därigenom öka samarbetet mellan olika professioner, uppnå ökad säkerhet och kvalitet i läkemedelsanvändningen för äldre i Sörmland. Inom det projektet har olika aktiviteter startat och där fler planeras (se nedan under rubrik Projekt, sidan 5).

Verksamhetsplan för 2004	Resultat
10 utvecklingsprojekt ska få handledning	6 projekt fick handledning
3 kurser "Ta steget – introduktionskurs i FoU-arbete startas	2 kurser startades
2 kurser "Informationssökning vid Internet" anordnas	2 kurser anordnades
19 FoU Caféer anordnas	13 FoU caféer anordnade
Uppföljning av 2003 års FoU Caféer ska göras	Utvärdering gjord via enkät
1 länsprojekt "Äldre och Läkemedel" ska initieras	Projektet har startat
4 nummer av FoU Bladet ska utkomma	4 nummer utkommit
Nätverk för förtroendevalda ska bildas	3 träffar har skett
Nätverk för förvaltningschefer ska bildas	2 träffar har skett
4 föreläsningar anordnas	6 anordnades

Resultatet är att vi i stort klarat av att uppfylla vår plan för 2004. Antalet FoU Caféer blev något lägre än planen, vilket beror på att föreläsningarna "Etik i vården" innebar att huvudmännen skickade så många deltagare att man upplevde att "verksamheterna inte klarade av mer under hösten/vintern".

Att verksamheten vid FoU Äldre i Sörmland alltmer börjar bli känd anser vi bland annat syns i antalet ansökningar om stöd. Under 2003 kom åtta och under 2004 fjorton ansökningar. En

annan synlig effekt är att tio personer anmält sig till fjärde omgången av introduktionskursen i FoU arbete "Ta steget" med start i februari 2005. Det övergripande projektet "Äldre och Läkemedel" har förutsättningar att engagera allt fler personer i olika befattningar inom både landsting och kommun.

De av staten uttryckta generella och allmänna villkor (se sida 9), som är viktiga för en utveckling och uppbyggnad av FoU-center inom äldreområdet, anser vi uppfylls genom vårt arbetssätt som är konkretiserat i vår verksamhetsidé och strategi.

Samarbete

FoU Äldre i Sörmland leds av en styrelse med representanter från deltagande kommuner och landsting, samt från Mälardalens Högskola. Förutom via en styrelserepresentant sker samarbete med Äldreakademien inom MdH. Visst samarbete sker också med Linköpings Universitet, Hälsohögskolan, Campus Norrköping.

Vetenskaplig kompetens

I styrelsen för FoU Äldre i Sörmland finns tre personer med forskarbakgrund. Två disputerade FoU-handledare är knutna till verksamheten.

Finansiering

FoU Äldre i Sörmland finansierades till 40 % av staten och 60 % av kommuner och landstinget under åren 2002-2004. Under 2004 förbrukades inte hela den budgeterade kostnadsposten varför ett överskott på drygt 1 mkr uppkom. Orsaken till detta är främst att vi enbart varit i operativ drift drygt 1,5 år, att vi överskattat antalet ansökningar/förfrågningar om kvalificerad forskarhandledning (budgeterade 2,0 årsarbetare), att vi trodde att ännu fler FoU-projekt skulle startas i verksamheterna, samt att vi valt en medveten strategi att vänta in och fånga upp idéer och projekt som initierats ute i verksamheterna.

Organisation och organisering

Verksamheten drivs av Regionförbundet Sörmland. Den operativa ledningen utförs av en styrelse med företrädare från de berörda huvudmännen samt Mälardalens Högskola. Styrelsen har sammanträtt sex gånger under 2004. FoU Äldre i Sörmlands kansli har sitt säte i Nyköping.

Personal

Under året har en heltid FoU-samordnare varit anställd. En disputerad FoU-handledare har varit anställd på halvtid hela året och ytterligare en halvtid disputerad FoU-handledare anställdes från juli 2004.

FoU-samordnare Mats Ericsson är projektanställd på heltid. Han är socionom och har varit Vård- och Omsorgschef/socialchef i 15 år i Oxelösunds kommun.

FoU-handledare Harriet Berthold projektanställdes på 50 % under 2003. Harriets bakgrund är sjuksköterska, vårdlärare, högskolelektor och hon disputerade 1989 med avhandlingen "Intermittent sjukhemsvård – en växelvårdsstudie". Tjänsten hos FoU Äldre i Sörmland kombineras med en 50 % tjänst vid Karolinska Institutet.

Ingrid Schmidt projektanställdes som projektkoordinator på 50 % den 1 juli 2004. Ingrid är apotekare i grunden och doktorerade år 2000 på en avhandling om "Bättre läkemedelsanvändning med kommunikation och teamarbete". Hon arbetar deltid som

samordnande projektledare för projektet "Äldre och Läkemedel - implementering av kvalitetsindikatorer och kvalitetsmetoder för äldres läkemedelsanvändning i Sörmland". Övrig arbetstid arbetar Ingrid på Socialstyrelsens Hälso- och Sjukvårdsavdelning.

Dessutom har på timbasis några forskare vid olika högskolor (Örebro, Uppsala, Karolinska Institutet och Mälardalens Högskola) engagerats för handledning i konkreta projekt.

Projekt

FoU Äldre i Sörmland arbetar bland annat genom att stödja projekt och utvecklingsarbeten. Sedan starten har tolv olika projekt beviljats handledning och ekonomiskt stöd. Tolv projekt har fått avslag eller ombetts inkomma med förnyad ansökan. Under 2004 har vi även initierat ett länsövergripande projekt "Äldre och Läkemedel - implementering av kvalitetsindikatorer för läkemedelsanvändning". Detta projekt drivs genom flera olika lokala delprojekt.

Pågående projekt:

- 1) *"Fallprevention inom särskilda boenden i Eskilstuna kommun."*
Sökande: Eskilstuna kommun. Kontaktperson: Åsa Eriksson.
Syfte: Att kvalitetssäkra fallpreventivt arbete på särskilda boenden.
- 2) *"Boende för äldre personer med specifik problematik, BPSD."*
Sökande: Strängnäs kommun. Kontaktperson: Lena Nordin / Siw Hansson.
Syfte: Att utveckla en ny vårdform med speciellt anpassat boende för dementa med specifik problematik.
- 3) *"Fånga dagen – dokumentation inom särskilt boende utifrån individ och kvalitetssäkring."*
Sökande: Strängnäs kommun. Kontaktperson: Mona Karlsson / Agneta Glennmo.
Syfte: Att ta fram underlag för en service- och omvårdnadsplan vars innehåll och utformning ska ligga till grund för personalens arbete med att höja kvaliteten och "fånga dagen" för de boende och deras anhöriga.
- 4) *"Matleverans till brukare med hemtjänst."*
Sökande: Flens kommun. Kontaktperson: Margaretha Andersson.
Syfte: Att kartlägga hur hemtjänstpersonalen levererar mat till brukare med hemtjänst, att observera personalens attityder och förhållningssätt kring matsituationen samt att efterfråga brukarens syn på saken.
- 5) *"Kartläggning av nutritionstillståndet hos personer i Oxelösund som tilldelats matdistribution."*
Sökande: Oxelösunds vårdcentral. Kontaktperson: Anette Bjerg.
Syfte: Att kartlägga de som får matdistribution ur nutritionssynvinkel. Att utvärdera om MNA är ett användbart instrument för distriktssköterskan.
- 6) *"Dagverksamhet för personer med demenssjukdom i Vingåker."*
Sökande: Vingåkers kommun. Kontaktperson: Sara Olsson / Maria Olsson.
Syfte: Att utveckla en ny vårdform i Vingåker = dagvård för personer med demens. Delrapport beräknas klar våren 2005.
- 7) *"Äldre och läkemedel - läkemedelsuppföljning"*
Detta är ett delprojekt i länsprojektet "Äldre och läkemedel".

Sökande: Vårdcentralen i Oxelösund och ett äldreboende i Oxelösund.

Syfte: Att testa en modell för feedback på läkemedelsordinationer (genom granskning på distans av klinisk farmakolog och geriatriker) till ansvarig läkare och vårdpersonal.

- 8) *"Äldre och läkemedel – förbättra samarbetet hemtjänst – distriktssköterska – läkare."*
 Detta är ett delprojekt i länsprojektet "Äldre och läkemedel".

Sökande: Flens och Katrineholms kommuner. Kontaktperson: Ann-Katrin Karlsson, Flen och Inger Ljungholm, Katrineholm.

Syfte: Att inventera hemtjänstpersonalens upplevelser kring läkemedelsproblem hos den äldre i eget boende. Modifiera och använda en blankett för symtomskattning. Skapa rutiner för rapportering till förskrivare.

Under året avslutade projekt:

- 9) *"Utveckling av samarbetet kring demenssjuka."*

Sökande: Tunafors vårdcentral, Eskilstuna. Kontaktperson: Angela Lindstam.

Syfte: Att inom primärvården på ett enkelt och tillförlitligt sätt identifiera och hjälpa personer med kognitiv svikt. Att bygga ett geriatriskt öppenvårdsteam med demenssjuksköterska, läkare, arbetsterapeuter och biståndshandläggare.

Rapport beräknas klar våren 2005.

- 10) *"Utveckling av hemtjänsten – till stöd för personer med demenssjukdom i ordinärt boende."*

Sökande: Flens kommun. Kontaktperson: Sofia Kialt.

Syfte: Att utveckla stödet i ordinärt boende genom att tillskapa ett handlingsprogram för hur man ska arbeta med personer med demens och deras anhöriga.

Rapport beräknas klar våren 2005.

- 11) *"Tas sjukgymnasters kompetens i smärtlindrande behandlingsmetoder tillvara inom kommunal äldreomsorg?"*

Sökande: Eskilstuna kommun. Kontaktperson: Sara Gustafsson.

Syfte: Att undersöka om sjukgymnasters kompetens i smärtlindrande behandling tas tillvara inom kommunal äldreomsorg.

Rapport beräknas klar våren 2005.

- 12) *"Kartläggning av nutritionstillståndet hos personer som blir aktuella för flyttning till särskilt boende inom Oxelösunds kommun."*

Sökande: Oxelösunds vårdcentral. Kontaktperson: Anette Bjerg.

Syfte: Att undersöka om patienter som flyttar till särskilt boende är undernärda samt att testa instrumentet MNA.

Rapport skriven, dock ej publicerad via FoU Äldre i Sörmland.

Planerade projekt:

Olika delprojekt inom länsprojektet "Äldre och Läkemedel" planeras. Nedanstående två har kommit längst i planeringen.

- 13) *Äldre och läkemedel*

Sökande: Gnesta kommun och vårdcentral.

Detta är ett delprojekt i länsprojektet "Äldre och läkemedel" av samma slag som projekt 7 ovan.

Syfte: Att testa en modell för feedback på läkemedelsordinationer (genom granskning på distans av klinisk farmakolog och geriatriker) till ansvarig läkare och vårdpersonal.

14) *Äldre och läkemedel*

Sökande: Tunafors vårdcentral, Eskilstuna samt hemtjänsten, Eskilstuna

Detta är också ett delprojekt i länsprojektet "Äldre och läkemedel".

Syfte: Att testa en modell för feedback på läkemedelsordinationer (genom symtomskattning av hemtjänstpersonal och granskning på distans av klinisk farmakolog och geriatriker) till ansvarig läkare och vårdpersonal.

Vad handlar de ovanstående projekten om? En närmare analys visar att FoU Äldre i Sörmland ger stöd åt projektverksamheter med olika inriktning och karaktär.

(1) En grupp projekt motsvaras av inventeringar och kartläggningar av olika förhållanden inom äldreverksamheter. Det kan vara personalens kompetens, äldres upplevelser av matdistribution med mera. Dessa inventeringskunskaper utgör oftast ett inledande steg i lokala utvecklingsarbeten och ger ofta ett underlag till olika vård- och handlingsplaner med syftet att utveckla kvaliteten i verksamheterna.

(2) En annan typ av projekt är inriktade på utveckling av nya metoder och arbetsätt. Till exempel nya vårdformer, utprovning och testning av modeller för feedback med mera. Här handlar det således om stöd till innovationer av olika slag.

(3) Flertalet projekt präglas dessutom av en samverkanskaraktär. Det betyder att projektverksamheten involverar olika personalgrupper från både kommuner och landstinget i sektorsövergripande utvecklingsarbeten, vilket är en viktig del i FoU Äldre i Sörmlands verksamhetsidé.

Sammantagen tror vi att innehållet i dessa projekt har fått ytterligare en dimension genom att FoU Äldre i Sörmland kunnat erbjuda kvalificerad handledning.

Aktiviteter

Det lokala och verksamhetsnära perspektivet i FoU Äldre i Sörmlands verksamhetsidé och strategi är vägledande. Förutom att stötta "de redan frälsta" är vår fokus att få nya grupper intresserade av eller informerade om forsknings- och utvecklingsarbete. Verksamhetsåret 2004 har därför inneburit åtta stora föreläsningar, två introduktionskurser i FoU-arbete, tretton FoU-Caféer, tre nätverksträffar för förtroendevalda och två träffar för förvaltningschefer. Två minikurser i "Informationssökning på Internet" har också anordnats. Andra aktiviteter framgår av bifogad lista.

Sedan starten våren 2003 har vi anordnat 26 FoU caféer med 606 deltagare, 10 föreläsningar med 1967 deltagare samt tre "Ta steget - introduktionskurs kring FoU arbete" med 16 deltagare. Våra föreläsare har varit såväl lokala projektledare som forskare vid olika högskolor.

Sammantaget ser vi positivt på att så många deltagit i våra aktiviteter. Som framgår nedan anser en stor del av deltagarna att man i sitt dagliga arbete har nytta av det man tagit del av genom FoU Äldre i Sörmlands aktiviteter.

Utgivna rapporter/meddelanden eller annan skriftlig dokumentation.

Under året har 4 nummer av "FoU Bladet", med information och tips, utkommit. FoU Bladet har en upplaga på 1600 exemplar och sprids till kommunernas och landstingets äldre-

verksamheter, förtroendevalda inom äldreområdet (landstingsstyrelsen och kommunala "äldrenämnder") samt pensionärsorganisationerna i länet.

Effekter av FoU-centrets verksamhet

Det finns svårigheter att mäta effekten av verksamheter av detta slag. Hur mäter man värdet av de processer som FoU Äldre i Sörmland bidragit till? Hur mäter man värdet av FoU-handledarens kurser "Ta steget" till en målgrupp som normalt inte får tillgång till FoU-miljöer? Hur mäter man en kunskapsökning i en verksamhet som t.ex. hemvården, där tjänsten oftast förmedlas mellan fyra ögon och i en "här och nu situation"?

I samband med FoU Caféerna görs korta enkäter om upplevelsen av nyttan i arbetet av det man hört på caféet. Åttio procent av deltagarna år 2003 ansåg att man skulle ha mycket stor eller ganska stor nytta av det. Deltagarna vid FoU Caféerna är till största delen vårdbiträden och undersköterskor, dvs yrkesgrupper som normalt ej har tillgång till FoU-erbjudanden, men de flesta andra yrkesgrupper finns också representerade. Vi har även förtroendevalda och representanter från pensionärsorganisationerna bland deltagarna.

Aktuella utvecklingsområden

"Förmedlingsprojektet" – att kartlägga och sprida information om pågående forsknings- och utvecklingsarbeten i länet. Det finns ett stort behov av att synliggöra den förändringskraft som finns i de olika verksamheterna. Det görs också en hel del forskning vid högskolorna, vilket inte når ut till baspersonalen. Ambitionen är att försöka förmedla information om dessa punkter.

"Äldre och läkemedel" – att fortsätta det initierade övergripande projektet med syftet att initiera metoder/arbetssätt runt om i länet för att öka samarbetet mellan olika professioner och därigenom uppnå ökad säkerhet och kvalitet i läkemedelsanvändningen för äldre i Sörmland. Projektets arbetsform är att stödja ett flertal olika delprojekt inom kommun och landsting. Inom detta länsprojekt kommer även olika utbildningar att anordnas för olika personalgrupper.

Kunskapsförmedling och spridning

FoU Äldre i Sörmland anordnar föreläsningar, seminarier och FoU Caféer för att förmedla och sprida kunskap om aktiviteter inom länet men också olika forskningsrön. Under 2005 beräknar vi ge ut några rapporter från projekt som avslutats under 2004. Vi har vår hemsida och ger ut ett nyhetsbrev "FoU Bladet" där vi försöker förmedla kunskap.

Nätverk och samarbetspartners

Två olika nätverk, ett för förtroendevalda med ansvar för äldre frågor inom landstinget och kommunerna, ett för motsvarande förvaltningschefer, finns och har träffats några gånger under 2004. Nätverket för förtroendevalda är för närvarande det enda tillfälle då dessa förtroendevalda från landstinget och kommunerna gemensamt träffas.

Förutom arbetet i dessa nätverk sker ett regelbundet utbyte med Mälardalens Högskola (Äldreakademin), Västmanlands FoU-enhet, Allmänmedicinskt Centrum inom Landstinget Sörmland samt Linköpings Universitet. Nyköpings kommun bedriver en egen FoU-enhet med

två doktorander. Samplanering mellan FoU Nyköping och FoU Äldre i Sörmland har skett vid fyra tillfällen under året och under 2005 kommer ett samråd ske beträffande nätbaserad utbildning. FoU Äldre i Sörmland är även medlemmar i Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet, i vardagslag "FoU Välfärd".

Kontakter med högskola/universitet

Under året har, förutom relationerna med Mälardalens Högskola, kontakter tagits med Linköpings Universitet, Hälsohögskolan, Campus Norrköping. Ett samarbete mellan Campus Norrköping, FoU Nyköping och FoU Äldre i Sörmland planeras utifrån sjuksköterskeutbildning förlagd till Nyköping.

Uppföljning och utvärdering

Någon kvalificerad utvärdering av verksamheten har inte gjorts. En utvärdering ska göras under 2005 och bilda underlag för beslut om den fortsatta verksamheten efter 2006.

Uppföljning av anordnade FoU Caféer görs regelbundet. Deltagarna tillfrågas i en enkät ett antal frågor. Två av frågorna är om de tycker att det de hört under FoU Caféet är intressant respektive om de tror att de kan få nytta i arbetet av vad de hört idag. Åttio procent av deltagarna vid 2003 års FoU-caféer trodde att de i sitt dagliga arbete till mycket stor eller ganska stor del skulle ha nytta av vad de hört/lärt. Motsvarande siffra för 2004 är 81 %.

En uppföljning av 2003 års FoU Caféer 6-9 månader efteråt sökte bland annat svar på frågan om deltagarna fortfarande anser sig ha nytta av vad de lärt. 56 % ansåg att de till mycket stor eller ganska stor del upplever sig ha nytta i arbetet av vad de lärde/hörde på FoU Caféet.

Ekonomisk redovisning

Året har givit, i förhållande till budget, ett överskott på drygt 800 000 kronor. Av dessa är 317 000 kronor beviljade, men ej utbetalda, medel för olika projekt. Sammantaget har verksamheten under projektåren 2002 till 2004 haft intäkter på 5,8 mkr och kostnader på knappt 3,3 mkr. Detta innebär att vi går in i 2005 med ett överskott på nästan 2,6 mkr. Enligt plan ska dessa fördelas på åren 2005 och 2006. En utförligare ekonomisk redovisning finns som bilaga 2.

Specifika villkor enligt beslutet om etableringsstöd

Några specifika villkor, utöver de generella, har inte ställts av staten i samband med beviljat stöd.

De generella villkoren var:

- 1) Verksamheten ska ha som mål att utveckla verksamheten inom vård och omsorg för äldre.
- 2) Verksamheten ska stimulera till en lokalt förankrad och praktisknära kunskapsutveckling inom både äldreomsorg och äldresjukvård.
- 3) En utgångspunkt bör vara den äldres behov och upplevelser.
- 4) En annan utgångspunkt bör vara att främja personalens lärande i arbetet.

Enligt vår bedömning visar denna slutrapport hur dessa generella villkor har uppfyllts.

En sammanfattande reflektion över det gångna verksamhetsåret och över hela stimulansbidragsperioden.

Att starta en FoU-enhet kräver både tid och en långsiktig strategi för att få FoU-tanken att genomsyra de ordinarie verksamheternas vardag. Personalen har fullt upp med vardagens bekymmer och hinner sällan reflektera över det man gör och dess effekter.

Utifrån de skäl som regeringen anförde kring stimulansmedel, främst att vara lokalt förankrad och bedriva praktisknära kunskapsutveckling, valde FoU Äldre i Sörmland att inte starta egna (och kanske ibland ej efterfrågade) forsknings- och utvecklingsprojekt. Vår strategi från början var, och är alltjämt, att uppmuntra och ge stöd åt personal i befintliga verksamhets olika projekt och erbjuda dessa kvalitativt stöd. FoU Äldre i Sörmland har därmed kunnat tillföra ett mervärde och en dimension som troligtvis inte hade beaktats utan vår medverkan. Sett ur det perspektivet är vi nöjda med att ha bidragit med handledning i sex konkreta projekt under året. Vi ser det också som en framgång att ha bidragit till att flera av dessa projekt har blivit tydliga och avgränsade i relation till den tid och de resurser som respektive huvudman ställt till förfogande. Vi betraktar det också som positivt att 606 personer deltagit i våra FoU Caféter och att 56 % fortfarande ansåg sig ha nytta i det dagliga arbetet av vad de hört/lärt sig på FoU Caféet.

FoU Äldre i Sörmland har totalt haft många deltagare på aktiviteterna, ett snitt på 165 vid föreläsningar och 23 vid FoU Caféter. Denna kunskapsförmedling hade inte blivit verklighet utan etableringsstöd och grundvillkoren från staten.

Vi anser att det arbetssätt som vi valt fungerar och att det långsiktigt kommer att stärka den lokalt förankrade och verksamhetsnära utvecklingen, vilket också staten önskar.

Planerad verksamhet 2005

Den strategi och det upplägg FoU Äldre i Sörmland hitintills arbetat efter bedöms som meningsfull även i fortsättningen. Den konkreta planeringen innebär därför att ett antal föreläsningar ska hållas, 20-talet FoU-Caféter anordnas, kurser kring introduktion i FoU-arbete erbjudas, startade nätverk fortsätta, information om olika forsknings- och utvecklingsarbeten på hemsida och genom "FoU Bladet" lämnas, lokala projekt ges handledning och ekonomiskt stöd och att arbetet med det länsövergripande projektet "Äldre och Läkemedel" intensifieras. Styrelsen för FoU Äldre i Sörmland anser att detta upplägg på ett tydligt sätt innebär en lokalt förankrad och praktisknära kunskapsutveckling inom såväl äldreomsorg som äldreomsorgsvård.

FoU-centrets verksamhet och etablering på längre sikt

Huvudman för FoU Äldre i Sörmland har sedan starten varit Regionförbundet Sörmland/ Kommunförbundet Sörmland. Regionförbundet tillskrev huvudmännen våren 2004 angående deras intresse för en fortsättningsperiod på fem år (2005-2009). Samtidigt meddelade man sin avsikt att senast 2006-12-31 ha funnit en ny huvudman för verksamheten. Detta eftersom FoU-verksamheten inte ryms inom Regionförbundets huvuduppgifter. Dess uppgifter är infrastruktur, kompetensförsörjning och näringslivsutveckling. Landstinget och kommunerna i Sörmland har därefter beslutat att delta i och stödja FoU Äldre i Sörmland i två år till (2005 och 2006). Några kommuner har beslutat delta alla 5 åren, dock under förutsättning att alla huvudmän deltar. Landstinget och kommunerna avvaktar nu utvärdering av FoU Äldre i Sörmland och beslut om ny huvudman innan man fattar beslut om fortsatta engagemang.

Överskottet från åren 2002-2004 kommer att fördelas på både 2005 och 2006. Genom överskottet har huvudmännens kostnad för fortsatt deltagande kunnat hållas på 2004 års nivå de kommande åren.

FoU-arbetet anses vara värdefullt för verksamheterna av samtliga huvudmän. Möjligheten för en fortsättning av därför i grunden goda. Landstinget har dessutom startat en egen utredning om en samlad FoU-organisation. Styrelsen för FoU Äldre i Sörmland har funderingar på att en "Närvårdens FoU-enhet" skulle kunna bli en effektiv organisation framöver. Den frågan kommer att utredas under 2005.

Detta sammantaget gör att styrelsen för FoU Äldre i Sörmland med tillförsikt kan se att FoU-verksamheten kommer att fortsätta i länet.

Föreläsningar

"Äldre och läkemedel." Docent Johan Fastbom föreläste 29 januari (Eskilstuna) respektive 11 februari (Nyköping) i detta ämne. Cirka 330 deltagare.

"Mat och näring inom vård och omsorg." Professor Ingvar Bosaeus och med.dr. Elisabeth Rothenberg föreläste 5 oktober dels i Katrineholm dels i Eskilstuna. Föreläsningen var ett samarrangemang med Nutritionsrådet inom Nordvästra Hälso- och Sjukvårdsområdet. Cirka 230 deltagare.

"Etik i vården." Sjuksköterskan och författaren Pär Kide föreläste vid 4 tillfällen. 11 oktober i Nyköping, 1 november i Katrineholm, 9 november i Trosa och 15 november i Eskilstuna. Totalt drygt 1150 deltagare.

FoU Caféeer

15 januari. "Validation – vad är det?" FoU Café i Strängnäs med verksamhetschef Lotta Isacs. 39 deltagare.

21 januari. "Hur svarar man på bästa sätt när mamma ska hem till mamma?" FoU Café i Trosa med kurator Bertha Ragnarsdottir presenterar delar av sin magisteruppsats. 27 deltagare.

22 januari. "Avvikelseberättelser – varför det?" FoU Café i Katrineholm med verksamhetschef Laila Ljunggren. 30 deltagare.

24 maj. "Tar vi tillvara kunskap om smärta hos äldre?" FoU Café i Katrineholm med sjukgymnast Sara Gustafsson som berättade om sin uppsats. 15 deltagare.

25 maj. "Om jag blir psykiskt sjuk – hur blir jag då bemött i min kommun?" FoU Café i Flen med doktorand Per Enarsson. 29 deltagare.

25 maj. "Den levda upplevelsen av tillfälliga förvirringstillstånd bland äldre." FoU Café i Trosa med docent Ingegerd Fagerberg. 14 deltagare.

26 maj. "Aggressiva patientreaktioner i demensvården – ett minne blott?" FoU Café i Strängnäs med universitetslektor Eva Götell om sin forskning kring sången och musikens betydelse i demensvården. 28 deltagare.

27 maj. "Den levda upplevelsen av tillfälliga förvirringstillstånd bland äldre." FoU Café i Eskilstuna med docent Ingegerd Fagerberg. 33 deltagare.

3 juni. "Om jag blir psykiskt sjuk – hur blir jag då bemött i min kommun?" FoU Café i Gnesta med doktorand Per Enarsson. 26 deltagare.

9 juni. "Om jag blir psykiskt sjuk – hur blir jag då bemött i min kommun?" FoU Café i Oxelösund med doktorand Per Enarsson. 22 deltagare.

2 december. "Aggressiva patientreaktioner i demensvården – ett minne blott?" FoU Café i Vagnhärad med universitetslektor Eva Götell om sin forskning kring sången och musikens betydelse i demensvården. 17 deltagare.

7 december. "Svälter vi våra äldre?" FoU Café i Eskilstuna med dietist Yvonne Wengström. 41 deltagare.

Bilaga 2

RESULTATRÄKNING 2002 - 2004**Projekt FoU Äldre i Sörmland**

		Avd 107 FoU Äldre Kommunförbundet Sörmland	Avd 31 FoU Äldre Regionförbundet Sörmland	Avd 31 FoU Äldre Regionförbundet Sörmland	Avd 31 FoU Äldre Regionförbundet Sörmland
KOSTNADER (SEK)		2002	2003	2004	2002 - 2004
Konto	Text				
450	Konsulttjänster	0	61 327	694 000	755 327
502	Löner och ersättningar	100 556	505 164	580 932	1 186 652
515	Förändr Semesterlöneskuld	1 782	1 721	0	3 503
551	Traktamenten	2 780	4 119	1 035	7 934
552	Bilersättningar	7 889	23 955	8 361	40 205
561	Sociala avgifter	39 260	177 673	191 411	408 344
570	Pensionskostnader	20 592	71 579	0	92 171
581	Avgifter för kurser mm	0	23 826	21 410	45 236
600	Lokalkostnader	12 940	35 002	12 167	60 109
675	Administrativa kostnader	36 671	178 630	268 972	484 273
705	Resekostnader	4 991	24 713	54 866	84 570
723	Reklam och information		77 175	8 076	85 251
761	Övriga kostnader	14 660	13 904	0	28 564
850	Räntekostnader		74	0	74
Redovisas som periodens kostnad:		242 121	1 198 861	1 841 230	3 282 212
INTÄKTER					
324	Projektbidrag staten	500 000	1 000 000	1 500 000	3 000 000
325	Uppdragsintäker medlemmar	153 749	1 515 984	1 163 340	2 833 073
	Överföres till nästa år	-411 628	-1 316 771	-822 110	-2 550 509
Redovisas som periodens intäkt:		242 121	1 199 213	1 841 230	3 282 564
PERIODENS RESULTAT		0	352	0	352

Härmed intygas att:

Ovanstående redovisning avspeglar Kommunförbundet Sörmlands redovisning till 2003-06-30 samt Regionförbundet Sörmlands redovisning från 2003-07-01 till 2004-12-31 avseende det i redovisningen avgränsade och särredovisade projektet "FoU Äldre i Sörmland".

Nyköping 2005-03-10

Tord Andersson

Tord Andersson, Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Komrev